

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Qualiter Monialibus interdictus sit è suo Monasterio egressus. punct. 9.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

In priuatione officiorum, & inhabilitate ad illa maior est est dubitatio, quis possit dispensare? Et quidem si hæc pœnæ ipso facto ante iudicium sententiam contraherentur, essentque occultæ, neque ad forum contentiosum deductæ, posset Episcopus dispensare virtute Trid. concedentis omnes casus occultos, idiplumque possent Religiosi mendicantes, & omnes alij eorum priuilegijs fruente ob Constitutionem Pij V. in fauorem Dominicane familiæ, cuius meminit Man. Rodrig. tom. 1. quæst. regul. quæst. 69. art. 1. Et in expositione præsentis Constitutionis prope finem num. 31. qua Prælati dictæ Religionis concessit, vt possent suis subditis; ea tamen conditione, vt per se ipsos, & non per substitutos, & delegatos faciant. Verum si hæc pœnæ publicæ sint, vel ad forum contentiosum deductæ (eio Episcopus in eis dispensare non possit, quod non est certum, vt statim dicemus, siquidem non sunt Pontifici reseruatæ) at Prælati Religionum mendicantium, & confessoribus eis deputatj dispensare oprime possunt semel in vita, & in morte, concessione Eugenij IV. facta minoribus, quæ refertur in mare magno fol. 61. Et 64. concess. 85. Et in compend. priuileg. verbo absolutio extraordinaria quoad fratres 6. §. 3. cuiusque meminit Man. Rodrig. in expositione præsentis constit. Pij V. prope finem, n. 35. Debet tamen dispensari virtute huius priuilegij singulis hebdomadis per annos psalmos penitentiales recitare, quod si aliqua hebdomada ob legitimum impedimentum id præstare non possint, anno sequenti supplere debent. Deinde Prælati Societatis Iesv. & qui in eisdem priuilegijs communicant possunt ex concessione, Pauli III. relata verbo Absolutio. n. 1. in hæc priuatione, & inhabilitate dispensare; quia ibidem conceditur potestas absoluendi ab omnibus casibus sedæ Apostolicæ reseruatj præter contentos in Bulla Cœnæ, & ab omnibus censuris, & pœnis concurrentibus ex eis. Cum autem hæc pœnæ ex delictis non reseruatj in Bulla Cœnæ conflurgant, poterint aboleri à dictis Prælati. Neque obstat priuilegium vti verbo absoluendi, cum tamen hæc pœnæ non abolutione, sed dispensatione tolli debeant; quia sæpe in priuilegijs abolutionis nomen latissimam habet significationem, vt idem significet quod tollere, & abolere; vt notauit Suar. tom. 4. de Reliq. tract. 8. lib. 2. cap. 21. sine n. 16. & ita tenet in præsent. Sanch. lib. 6. sum. cap. 15. sine n. 78.

Sed quid si supradictæ pœnæ priuationis, & inhabilitatis, vtore indigentes ad eorum incurium sententia iudicij, ex illius sententia declaratoria impositæ sint? Negat Sanch. lib. 6. sum. cap. 15. n. 78. inuiso, Episcopum, vel Religionis Prælatum dispensare posse, nullam tamen adducit fundamentum, sed illud esse potest, quia sunt pœnæ Pontificio iure statutæ, & facta delicti declaratione centetur à Pontifice imponi; at inferior nequit superioris facto derogare, ergo neque Episcopus, neque Religionis Prælati poterit in supradictis dispensare. Cæterum verius credo & posse Episcopum, & Religionis Prælatum cum suis subditis in his pœnis dispensare, postquam resipuerint; egerintque penitentiam; quia cum hæc pœnæ Pontifici non sint reseruatæ, censentur Ordinarijs concessæ. Argum. cap. nuper. de sententia excommunicat. expedit enim hæc concessio recto Ecclesiæ regimini, sic plurius firmati, tract. 1. de legibus disp. ult. de dispensat. punct. 6. appositj quibusdam limitationibus, quæ ibi videri possunt.

PUNCTVM IX.

Qualiter Monialibus interdictus sit ei suo monasterio egressus?

SVMMARIVM.

- 1 Omnes Moniales iure Ecclesiastico obligantur, ne e monasterio exeant.
- 2 Non est dubium ad clausuram Moniales obligari posse.
- 3 Quæ Moniales conuerse, seu laicæ clausuræ excipiuntur.
- 4 Consuetudine abrogari potest lex clausuræ.
- 5 Explicantur loca, quorum comparatione hæc clausura seruanda sit.
- 6 Potest Episcopus in monasterijs sibi subiectis hanc clausuram inuicere.
- 7 Quid de monasterijs regularibus subiectis? Probatur latè in his posse Episcopos clausuram inuicere, eaque uisitare.
- 8 Non est opus quotannis clausuræ decretum publicare.
- 9 Spectato iuris rigore necessarium erat Moniali ad egressus, non solùm vti Prælati regulares, quibus est subiecta, approbarent causam, sed etiam Episcopos.
- 10 Qui nomine Episcopo veniat?
- 11 Sciant legitima causa manifesta, Et euidenti egressus, si Episcopus nollet approbare causam, vel Prælati licentiam concedere, potest Monialis exire, impediri tamen potest ex accidenti.
- 12 Expenditur quæ sit legitima causa egressus.
- 13 Ex causa simili supradictis potest licentia concedi.

Ferd. à Castro. Sum. Mor. Pars III.

- 14 Ob morbum aliis non contagiosam negat communitati sententiæ licentiam concedi posse.
- 15 Oppositum probabilitate non caret.
- 16 Legitima est causa egressus, si exeat Monialis ad fundandum monasterium, vel reuerendum.
- 17 Ob iuramentum fidelitatis, idemque ob penitentiam agentiam licentia concedi potest.
- 18 Quid ob aeris intemperiem, Et continuis infirmitates.
- 19 Cessante causa, ob quam Monialis egressa est, redire illico debet.
- 20 Quæ pœnæ sint impositæ egredientibus, Et ad egressum cooperantibus?
- 21 An hæc pœnæ efficiant Monialem legitimo titulo egressam, sed inique extra commorantem.
- 22 An Episcopi in supra dictas pœnas incurere possint? Propōnunt dubitandi ratio, sed resoluitur posse incurere.
- 23 Quis comitatus, Et receptio sint necessarij ad incurrendas dictas pœnas.
- 24 Requiritur ad supra dictarum pœnarum incursum egressum ex clausura completum esse.

I Vre Ecclesiastico constat omnibus monialibus professis egressum e suo monasterio interdictum esse, cap. periculoso, de statu regular. in 6. quod dictum renouauit Trident. sess. 15. c. 5. de regularib. & Pius V. sua constit. incipiente, circa pastoralis, edita anno 1566. 4. Kalendis Iunij, & alia incipiente, Decorj, Et honestati, edita Kalend. Februar. anno 1569. obligare autem hæc decreta omnes Moniales professas, sine anid vouissent, obseruassent clausuram, siue non, euident est. Nam Bonifac. VIII. in c. periculoso, non tam intendit hanc obligationem vt antiquam renouare, quam denuo statueri, vt facis indicant illa verba: *Præsentis constitutione perpetuò irrefragabiliter valitura sancimus vniuersis, Et singulis Moniales præsentis, atque futuras, cuiuscunque Religionis sint, vel Ordinis, in quibuslibet mundi partibus existentibus sub perpetua in suis monasterijs decere de cætero permanere clausura. Idem constat ex Trident. renouante hanc constitutionem, & Episcopis præcipiente, vt in omnibus monasterijs sibi subiectis ordinaria, in alijs verò sedis Apostolicæ autoritate clausuram Monialium, vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuolata est, conseruari maxime procurari; quasi dicere; vbi clausura indicta à Bonifac. V III. violata fuerit, restitua-tur, vbi seruata est, retineatur diligenter; & paulò inferius subdit: Nemini sanctimonialium licet post professionem exire à monasterio etiam ad breue tempus quoquoque præteritu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda, indultis quibuscunque, & priuilegijs non obstantibus, & in cap. 22. eiusdem sess. præcepit Concilium omnia in præcedentibus capitulis statuta seruari, non obstantibus quibuscunque statutis, & priuilegijs quacunque firmitate munitis, & quibuscunque præscriptionibus, & consuetudinibus etià immemorabilibus. Erat autem in cap. 5. præcepta omnibus Monialibus clausura: ergo non obstant præscriptione, & consuetudine immemorabili in contrarium seruanda est. Clarius Pius in sua dicta constit. circa pastoralis, hanc obligationem expressit his verbis. Hac igitur perpetuò valitura constitutione inherentes etiam constitutioni felicis recordationis Bonifac. Papæ VIII. prædecessoris nostri, quæ incipit: *Periculoso*, & decretis Concilij Trident. super clausuram Monialium editis, autoritate Apostolica statuimus tenore præsentium, atque perpetuò decernimus, vniuersas, & singulas Moniales præsentis, atque futuras cuiuscunque Religionis, Ordinis, vel militiarum etiam. Hierosolymitanæ sint, quæ vel iam receptæ sint, vel imposterum in quibuslibet monasterijs, siue domibus recipiantur, & tacite, vel expresse Religionem professæ, etiam si conuerse aut quocunque nomine appellentur, etiam si ex institutis, vel fundacionibus earum regulæ ad clausuram non teneantur, nec vnquam in earum monasterijs, seu domibus etiam ab immemorabili tempore ea seruata fuerit, sub perpetua in suis monasterijs, seu domibus de cætero debere permanere clausura; & paulò inferius inquit: Quod si aliquæ Moniales forsitan reperiuntur, quæ consuetudine etiam immemorabili, aut instituto, vel fundacione regulæ suæ factæ animo obtinatio clausuræ resistunt, aut quoquo modo reluctentur, ordinarij vna cum superioribus earum omnibus iuris, & facti remedijs compellant easdem tanquam rebelles, & incorrigibiles ad præcisè subeundam dictam clausuram, & perpetuo obseruandam. Mulieres quoque quæ Tertiarie, seu de penitentia dicuntur cuiuscunque Ordinis fuerint in Congregatione viuente si & ipsæ professæ fuerint, ita vt sollempne votum emiserint ad clausuram præcisè, vt præmittitur & ipsæ teneantur. Quod si votum sollempne non emiserint, ordinarij vna cum superioribus earum horrentur, & persuadere studeant, vt illud emittant, & profiteantur, ac post emissionem & professionem eidem clausuræ se subiciant. Quod si recusauerint, & aliquæ ex eis inuentæ fuerint scandalosè viuere, seuerissimè puniantur. Cæteris autè omnibus sic atq; emissionem professionis,*

profeſſionis, & clauſuræ viuere omnino volentibus interdici-
mus, & perpetuo prohibemus, ne in futurum vllam aliam
proſus in ſuum Ordinem, Religionem, Congregationemve
recipiant. Quod ſi circa huiusmodi, ac noſtram prohibiti-
onem, & decretum aliquas receperint, eas ad ſic viuendum om-
nino inhabiles reddimus, ac illarum quilibet profeſſiones, &
receptiones irritas decernimus, & nullas; prout etiam præ-
ſenti decreto irritas facimus, & annullamus. Deinde hanc
conſtitutionem idem Pius V. roborauit grauiſſimis pœnis ſta-
tuit in conſtitutione, quæ incipit: *Decor*, vbi prohibet exitum
Monialibus ſub excommunicatione ſibi reſeruat, niſi ex
cauſa magni incendiij, vel infirmitatis, lepræ, aut epidemiciæ:
quæ cauſa cognita, & approbata ſit in ſcriptis ab ordinariis
tameſi monaſterium exemptum ſit. Deinde Gregor. XIII.
in ſua conſtitutione, quæ incipit: *Deo ſacris virginibus*, edita
anno 1572. 3. Kalend. Ianuarij, eandem clauſuram confirma-
uit, & explicuitque loca ſub clauſura contenta.

2. Ex quibus liquido conſtat, nemini iam eſſe licitum du-
bitare Pontificem poſſe, & de facto obligare Religioſas Pro-
feſſas ad hanc clauſuram, tameſi cum Profeſſionem fecerint,
exemptæ fuerint ab illius obſeruatione. Ratio autem, in qua
hæc poteſtas fundatur, ea eſt, quia aſſumens aliquem ſtatum,
& obligans in eo perſeuerare, eo ipſo obligatur ad ea, quæ ad
conſeruationem integram, & puram illius iudicata fuerint à
Reſtore illius ſtatus moraliter neceſſaria. At clauſura Monia-
lium iudicata eſt à Pontifice moraliter neceſſaria, vt Religio-
ſas ſtatus ſeruari integrè, & purè conſeruetur, & que de
cauſa Bonif. VIII. vocauit ſtatum Monialium ſine clauſura pe-
riculoſum, & noxiuſ. Ergo poteſt Pontifex hanc clauſu-
ram dicto ſtatui annectere, & Moniales Profeſſas obliga-
re ad illius obſeruationem. Poteſt inquam, & fecit, cum ex
iurisdictione, qua Eccleſiam Dei gubernat, & neceſſa-
ria, ſeu valde vtilia cuiuſlibet ſtatus conformationi prouidet,
tùm ex poteſtate dominatiua, quam in Religioſos obtrinet
ex voto obedientiæ emiſſo, & profeſſione facta, atque ita
tenent omnes Doctores Catholici apud Nauarr. *comm. 4. de
Regularib. num. 40.* Eman. Rodrig. *t. 1. q. regular. q. 44. art. 2.
ſeqq.* Suar. *t. 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. cap. 8. n. 7. & 8.* Barboſa
3. p. de poſt. Episc. alleg. 102. n. 15. ſeqq. Sanch. *lib. 4. ſum.
cap. 15. num. 3.*

3. Ab hæc regula generali videntur excipiendæ Moniales
conuerſæ (ſic nuncupatæ, quia ad ſeruitia miniſteriæ que cor-
poralia deſtinantur) tameſi Profeſſæ ſint ex Conſtitutione
Pij V. circa *paſtorales*. His enim indulget Pontifex, ſi mona-
ſterium elemoſynis fidelium indigeat per has conuerſas colligendis,
poſſe extra monaſterium in domo aliqua contigua
manere ad hunc effectum, dummodo ætatis ſint 40. neque
monaſterium ingrediantur, niſi in caſibus permiſſis, neque ad
colligendas elemoſynas accedant, niſi de licentia ordinarij,
& ſuorum ſuperiorum. Hæc tamen indulgentia, & clauſuræ
remiſſio ſolum erat pro conuerſis profeſſis eo tempore exi-
ſtentibus. Nam de cætero inquit Pius V. nullæ aliæ profeſſæ
conuerſæ recipi amplius etiam de conſenſu ſuorum ſuperio-
rum vel Prelatorum poſſunt, hoc eſt vt extra monaſterium
ad hunc effectum colligendi elemoſynas degant. At Greg.
XIII. in ſua Conſtit. *Deo ſacris virginibus*, videtur prædi-
cti Pij V. Pontificis mentem explicuiſſe aliquo modo mu-
tando. Nam poſtquam ſtatuit omnes conuerſas profeſſas re-
ducendas ad clauſuram, nullaque alias in futurum recipi
in monaſteria debere, niſi profeſſionem ſuo tempore emiſ-
ſuras, ſubdit hæc verba diſſicilia. Quod autè idem Pius ſtatuit
de cætero nullas alias conuerſas profeſſas recipi amplius poſ-
ſe, ita eſſe intelligendum declaramus, præter illas conuerſas,
quæ extra monaſterium in domibus contigujs degerent. Ex
quibus verbis colligitur (inquit *Stat. t. 4. de Relig. tr. 8. lib. 1. c. 8.
n. 21.*) conſeſſiſſe Gregor. poſſe recipi Moniales conuerſas pro-
feſſas, vt extra monaſterium degerent, ſi ad effectum colligen-
di elemoſynas neceſſariæ ſint; ſed non credo hunc eſſe ſen-
ſum illorum verborum Gregorij, aliàs non mentem Pij V. de-
clararet, ſed contradictoriam illius; ſiquidem Pius V. mani-
feſtè voluit nullas alias profeſſas conuerſas recipi amplius poſ-
ſe, vt extra monaſterium degant, etiam ſi videantur neceſſariæ
ad elemoſynarum collectionem; præcipit enim ſuperioribus,
vt ipſi prouideant de alijs perſonis, & Deo deuotis, quæ fide-
lium elemoſynas colligant, ſi neceſſitati Monialium ſuccurræ
ſufficienter non poſſit, nullas alias profeſſas conuerſas abſque
obligatione clauſuræ recipiendæ. Quapropter exiſtimo verba
Gregorij, ſic eſſe intelligenda, vt nullæ aliæ conuerſæ profeſſæ
recipi poſſint extra monaſterium degentes præter illas con-
uerſas, quæ de facto extra monaſterium in domibus conti-
gujs degerent, vel vt placet Mand. Rodrig. *t. 1. q. regul. q. 44. n.
4. concl. 2.* præter illas conuerſas non profeſſas, ſed ſola vota
caſtitatis, & obedientiæ ſimplicia emittentes. Sit ergo cer-
tum, nullam Monialem, etiam ex conuerſis recipi amplius ad
profeſſionem poſſe, quæ obligatione careat ſeruandi clauſu-
ram, ſed omnes profeſſas hæc obligatione teneri.

4. Verum etiã hoc ita ſit; poteſt nihilominus ſupradictæ

lex clauſuræ conſuetudine abrogari: quippè ſolo iure Ecclē-
ſiaſtico introducta eſt. Nec enim ſtatutis Religioſis, nec votum
caſtitatis hanc clauſuram vt neceſſariam ad ſuæ eſſentiam
expoſtulanti, eſto exigi illam, vt maxime conuenientem. At
aduerſus legem Ecclēſiaſticam præualere poteſt conſuetudo,
vt latè probauit, *t. p. tr. 3. de legib. diſp. de conſuetud.* Ergo con-
ſuetudine hæc lex clauſuræ abrogari poteſt. Sic Azor. *t. 7. inſp.
mor. lib. 13. c. 8. q. 1.* Sanch. *lib. 6. ſum. c. 15. n. 4.*

5. Loca in quibus ſeruanda eſt clauſura ſunt ea, quæ ſecu-
laribus non patent. Quare ſi è clauſtro ad Eccleſiam Monia-
lis exeat, vel ad ianuam primi oſtij communiter ſecularibus
patentem, clauſuram violat, neque ab eius violatione excuſatur
tunc quod Eccleſia, aut oſtium illud eo tempore quo exit,
clauſum ſit, quia id eſt per accidens. Sic explicuit Greg. XIII.
in ſua Bulla: *De ſacris virginibus*, ibi: Declaramus præterea
nullis Monialibus etiam terciarijs licere habere oſtium, per
quod ex monaſterio interiori introiit poſſit in ipſarum Mo-
nialium Eccleſiam exterioriorem, in quam ſecularibus ad Miſ-
ſam; & diuina officia patere ſolet acceſſus, ſed omnino munito
obſtutuendum. Nec itidem licere Monialibus etiam terciarijs
egredi à ianna monaſterij, quæ eſt pro clauſura monaſterij
ipſius, etiam ad claudendam aliam vltiorem ianuam, quæ
patere ſolet aditus ſecularibus venientibus vel ad rotam, vel
ad crates, ſeu loca colloquij deſtinata, quæ vti gò Parlatoſia
vocalur, vel poſt ſandum ipſam ianuam clauſuræ, quæ loca
cum ſaltem pro cauſis prædictis patere ſoleant ſecularibus,
extra clauſuram cenſeri debent etiam quo tempore clauſa
ſunt.

6. Reſtat tamen quadruplex enodanda difficultas. 1. An
Episcopis competat etiam in monaſteria regularibus ſubiectis
ſubiectæ hanc clauſuram indicare, & de eius obſeruatione
vigilare? 2. An eis competat approbatio cauſæ legitime ad
egreſſum? 3. Quæ ſit legitima cauſa egreſſus? 4. Quæ ſint pæ-
næ impoſitæ egredientibus abſque cauſa, vel ad eam actionem
cooperantibus.

Primo igitur poſſe Episcopum clauſuram indicare mona-
ſteris ſibi ſubiectis autoritate ordinaria; ſubiectis vero ſedi
Apoſtolicæ autoritate delegata expreſſè decidit à Trid.
ſeſſ. 25. c. 5. & 21. de regul. Sed quia alia ſunt monaſteria à ſu-
iurisdictione Episcopi exempta, neque Pontifici immediate ſubi-
iecta, ſed ſubiectæ regularibus Prelatis.

7. Dubium eſt, an his monaſteris Episcopi clauſuram in-
dicere poſſint, & indictam inſtare, an obſeruetur? Affirmat id
poſſe Praxis Episc. 2. 2. p. verbo *Monialis q. 4. & 8.* Barboſa,
p. de poſt. Episc. alleg. 102. n. 7. & 8. reſertque ibi, & in remiſ-
ſion. Concilij à Sacra Congregatione decemum eſſe. Mouerit
que poſſunt, nam eſto Bonifac. VIII. in *periculoſo clauſuram*,
horum monaſteriorum indicendam commiſiſſe eorum Pre-
latis, vt conſtat illis verbis: Abbatibus, & alijs tam exempti, quam
non exempti Prelati Eccleſiarum; monaſterium, & Ordini-
num quorumcunque in monaſteris huiusmodi ſibi ſubiectis
de Monialibus includendis, quamprimum commode poterit
providere procurantibus tamen non inferat Trid. de-
creto & Conſtit. Pij V. hanc facultatem Episcopis conceſſam
non eſſe. Non enim abſque cauſa Trid. cum de monaſterio ſibi
Apoſtolicæ ſubiectis locutum eſt, omiſiſſe dicere immediate
ſubiectis, ſicut dixit Bonifac. vt hæc ratione poteſtatem Epi-
ſcopi extendere ad monaſteria ſedi Apoſtolicæ ſubiectæ ſue
immediate, ſive mediatè medijs ſcilicet Prelatis regularibus,
quod Pius V. vt omnem dubitationem tolleret in ſuo motu
proprio incipientè circa *paſtorales*, videtur expreſſè declara-
ſe. Mandantes (inquit) in virtute S. Obedientiæ Primanibus,
Archiepiſcopis & Episcopis quatenus in ciuitatibus & diocē-
ſibus proprijs præſentes noſtras literas publicare faciant, ac
in monaſteris Monialium ſibi ordinario iure ſubiectis. In his
verò quæ ad Romanam mediatè, & immediate ſpectant Ec-
cleſiam, ſedis Apoſtolicæ autoritate vna cum ſuperioribus
eorundem monaſteriorum clauſuram, vt præmittitur quan-
primum poterit ſeruari, procurant. Conſtat ergo ex his verbis
Episcopis ſedis Apoſtolicæ autoritate poſſe clauſuram indi-
cere monaſteris regularibus Prelatis ſubiectis, vna cum
ipſorum monaſteriorum prelatis, id eſt ſimul ac ipſi mona-
ſteriorum illorum Prelatis.

Dices, Trid. & Plum V. non intendiſſe ſuis decretis diſpo-
ſitioni Bonifacij VIII. derogare, ſed potius eam confirma-
re, & reuocare. At Bonifac. VIII. ſolum conceſſit Episcopis, vt
in monaſteria ſedi Pontificæ immediate ſubiectæ clauſu-
ram indicerent. Ea verò, quæ Prelatis regularibus ſubi-
ciuntur eorum gubernationi ſubiecti, vt conſtat ex verbis
num. præcedentis relatis, ergo Trid. decreto, & Pij V. Con-
ſtitutione aliam autoritatem habere non poſſunt; ſi quæ-
dam commune eſt conſtitutionem declarantem, & limi-
tationibus ac eſt conſtitutio declarata, præterquam quod
Pius V. ſolum dixit poſſe Episcopos in monaſteris ſedi
Apoſtolicæ mediatè, vel immediate ſubiectis clauſuram
indicare vna cum ſuperioribus eorundem monaſteriorum.

Quod intelligendum venit, singula singulis tribuendo, nempe potest Episcopos in iis, quae immediate, Praelatos vero regulares in iis, quae mediate, sedi Apostolicae subiciuntur; non autem per possunt Episcopi in iis, quae mediate sedi Apostolicae, & regularibus Praelatis immediate subiciuntur. Alias non recte Pius V. diceret clausuram indicare iuxta formam Constitutionis Bonif. VIII. in sacro Conc. Trident. innovatam, & approbatam sequi illam approbare, & innovare in omnibus & per omnia, atque ita hunc modum dicens tenet Navarr. *comm. 4. numer. 60. in initio de regul. Llamas* Methodo curationis in appendice, quam ponit in fine §. 5. Sanch. lib. 6. sum. c. 15. n. 21.

Respondeo concedendo Trid. & Pium V. confirmare, & innovare Constit. Bonif. VIII. nulloque modo eam derogare; tamen si ad constituendam clausuram maiorem auctoritatem praesent Episcopis, quam praesentur Bonifac. VIII. lex hac enim maioris auctoritatis, concessione, scilicet in materia Praelatis regularibus subiecta non tollitur, nec minuitur Praelatis regularibus potestas sed potius illis fuerit. Ergo ob hanc concessionem non derogatur dispositioni Bonif. VIII. sicuti iurisdictioni, quam habent ordinarij absolventi a peccatis & censuris non derogatur ex eo quod Religiosi eandem potestatem ex privilegio habeant. Praeterea si Praelatus regularis manifeste negligens esset in indicenda, & conservanda suorum monasteriorum Monialium clausura, posset vtiq. Episcopus, sedis Apostolicae delegatus illius observationem procurare, ut tenet Ludov. Mirand. in *Man. Prad. tr. de sacris Monial. q. 2. art. 14. n. 1.* Ergo signum est in monasteria Praelatis regularibus subiecta Episcopos iurisdictionem habere quoad effectum clausurae observandae. Ex quo fit, non solum eo casu, cum de manifesta violatione clausurae constat, sed quocumque id dubium est posse Episcopum dicta monasteria visitare, an clausura recte observetur, vti variis decisionibus comprobatur Bart. *sum. in remiss. Conc. sess. 25. capit. 5. tom. 3. §. de potest. Episc. alleg. 102. numer. 7. & 8.* neque enim Concilium, aut Pius V. eius facultatem restringit pro manifesta clausurae violatione sed potius generalem facultatem fecit pro clausura procuranda.

8. Nusquam autem ex modis, quibus Pius V. in sua constit. quae incipit *Decori*, voluit ut Episcopi, alique Praelati ordinarij clausuram procurarent, fuit, ut quotannis decretum de observanda clausura in suo districtu publicarent; sic enim eis praecipit in dicta Constitutione. At hoc praecceptum videtur Greg. XIII. in sua constitutione temperasse solum vnicam indicendo publicationem; praeterea quod praecceptum vti, & consuetudine derogatum videtur; cum nulli Praelati singulis annis illud decretum publicent, nec sententiae ab obligatione strictas. *Nau. tom. 4. de Reg. n. 54. Sanch. li. 6. sum. c. 15. n. 25.*

9. Ex decisione praesentis difficultatis venit decidenda secundum Episcopos competat approbatio causa, vti possit: quilibet Monialis e claustris egredi? Non est dubium Episcopo competere, si Monialis illi est subiectus, vel est subiectus immediate sedi Apostolicae; quia tunc non solum debet approbare adesse causam legitimam egrediendi, sed etiam debet ut superior licentiam ad egressum concedere. Solum de moniali ab Episcopo exempta, & regulari Praelato subiecta, est dubium, an approbationem causae legitimae egressus ab Episcopo requirit; Negat Man. Rodrig. *tom. 1. quest. reg. quest. 49. art. 6.* duplici ratione: Prima, quia non est in vtu. Secunda, quia concessa facultate a Provinciali, seu Generali Praelato, quibus haec monasteria subdantur, censetur concessa ab Episcopo; quippe illi habent iurisdictionem quam Episcopalem: consentit huic sententiae *Llamas Methodo curat. in append. §. 5. & 9.* Sed dicendum est spectato iuris rigore necessarium esse praedicta Moniali non solum licentiam, & approbationem causae sui egressus datam a Praelatis regularibus, sed etiam ab Episcopo ex constit. Pij V. incipientis *Decori*, & honestati, ibi. Quae tamen infirmitas praeter alios Ordinum superiores, quibus cura monasteriorum incumbet, etiam per Episcopum, seu alium loci ordinarij, etiam si praedicta monasteria ab Episcoporum, & ordinarij iurisdictione exempta esse reperiantur, cognita, & expressis in scriptis approbata sit. Ex quibus verbis manifeste continetur sententia Man. Rodrig. asserentis iustitiam licentiam Generalis, vel Provincialis Religionis, siquidem praeter illos approbatio Episcopi, seu loci ordinarij requiritur. Adde si nomine Episcopi, & ordinarij in illis monasteriis exemptis venient Provincialis, vel Generalis, ultra horum approbationem, approbatio, seu licentia sui superioris immediate necessaria esse; quia virtutum petit Pius V. quod tamen ipse Man. negat. Sic ergo certum spectata dicta constitutione praeter licentiam regularium Praelatorum approbationem causae ab ordinarij requiritur: ita docet Navarr. *comm. 4. de regul. numer. 60. Azor. tom. 2. in init. moral. lib. 13. capit. 8. quest. 1. Thomas Zerola prax. Episc. 2. p. verbo Monialis dub. 3. Sanch. lib. 6. sum. c. 15. n. 28. Barbola 3. p. de potest. Episc. alleg. 102.*

Ferd. a Castro. Sum. Mor. Pars II.

num. 28. Suar. t. 4. de Relig. tr. 8. lib. 1. cap. 9. n. 15. & cap. 10. num. 12.

Verum spectato vtu, & consuetudine credo approbationem Episcopi pro Moniali supra dictorum monasteriorum necessarium non esse, sed sufficere sui Praelati licentiam; quia ita videtur vti obtinuisse in Hispania recte Mand. Rodrig. *supra Miranda in Man. Prad. tr. de sacris Monial. quest. 1. a 6. concl. 1.* Fr. Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 1. cap. 5. dub. 3. Sanch. dicto c. 15. n. 28. Llamas Meth. *curat. append. §. 9.* Hic autem Praelatus, qui hanc licentiam & approbationem concedere debet, est Praelatus suae medietatis, siue immediatus, cui monasterium quoad regimen, & gubernationem subicitur; quia in praedictis constitutionibus sic cauetur absque vlla distinctione de superiore mediato, vel immediato, & notavit Sanch. n. 28. vbi optime aduertit sub huiusmodi superiore Abbatisam non comprehendendi, utpote eodem praeccepto clausurae obligatam.

10. Nominis Episcopi qui approbare causam debet iuxta Trident. & Constitutiones supra dictas venit Vicarius generalis, non foraneus; quia ille verè est ordinarius, non hic, vnumque cum Episcopo tribunal constituit. Sic Barbola 3. p. de potest. Episc. alleg. 102. num. 28. Sanch. dicto cap. 15. num. 30. Sed an eam potestatem habeat ex vi Vicariatus? Sanch. censet habere quoad monasteria Episcopo subiecta, secus quoad monasteria sedis Apostolicae immediate subiecta, vel subiecta Praelatis regularibus, quia in prioribus procedit Episcopus ut ordinarius, in posterioribus ut delegatus a Sede Apostolica. At potestas delegata non transit in Vicarium nisi expresse committatur, secus ordinaria. Ego verò existimo ex vi Vicariatus neutram potestatem habere, sed indigere speciali commissione; eo quod sit res grauis quae speciali mandato indiget. Neque obstat competere ipso iure ordinario haec potestatem in monasteria sibi subiecta: nam plura sunt quae eo iure Episcopo competunt; indigent tamen speciali mandato, ut intelligatur Vicario commissa, ut patet ex praedictis, Barbola alleg. 54. & numer. 60. & in praesenti tradit decisum à sacra Congregatione. Suar. *tom. 4. de Relig. tr. 8. lib. 1. cap. 10. num. 11.* Barbola alleg. 102. num. 28. & 38. Neque ex eo quod Pius V. dedit licentiam approbandam esse ab Episcopo, seu alio loci ordinario inferre potest Vicarium utpote ordinarium eam potestatem habere non ex commissione Episcopi, sed ex commissione sedis Apostolicae. Nam sub illis verbis *alio loci ordinario* non intelligitur Vicarius Episcopi; hic enim non est alius ab Episcopo, ac idem cum Episcopo; sed intelligitur ordinarius, qui Episcopus non sit, quales sunt plures Abbates & Priores diocesis habentes. De Vicario capituli sede vacante idem dicendum est, hanc potestatem habere, si ei à capitulo expresse committatur, habere autem capitulum hanc potestatem etiam quoad monasteria constat, quia ad rectum Ecclesiae regimen spectat. Neque obstat ea quae competunt Episcopo iure speciali, & ex delegatione sedis Apostolicae, ad capitulum sede vacante non devenire: quia id debet intelligi de his, quae competunt iure speciali specialissimo; secus de his quae competunt Episcopo iure speciali communi, & tanquam ordinario attributo, ut multis allegatis probat Barb. alleg. 56. n. 16.

11. Sed quid dicendum, si stante causa legitima egressus, nolit Episcopus, vel Praelatus regularis approbationem, & licentiam egrediendi concedere, potest ne monialis ea omnia exire? Dubium procedit, cum manifeste constat de legitimitate causae, nam si sub dubio, vel opinione sit, superioris iudicio standum est. Ea tamen certitudine posita credo posse Monialem absolute exire, siue teneatur ad clausuram ex sola lege Ecclesiastica, siue ex voto; quia nec lex Ecclesiastica, nec votum, quod eius obligationem imitatur, censetur per se obligare cum graui detrimento propriae vitae, vel ad boni communis detrimentum: haec enim solum sunt legitimae causae egressus. Ergo illis positis non obligatur Monialis clausurae praeccepto, vel voto Sanch. li. 6. can. 15. n. 51. Laym. li. 4. sum. tr. 5. c. 12. n. 1. vers. 4. Neque inde fit non teneri Monialem petere licentiam, & approbationem stante causa legitima, si eam obtinere potest; quia cum haec obligatio sit ex lege, & ex voto, quae obligant Monialem ne e monasterio exeat absque licentia, & approbatione; cum de facto obtineri potest, obseruari omnino debet. Sanch. loco allegato. Notanter dixi posse Monialem in supra dicto casu absolute exire negata licentia, vel approbatione, ut tacite insinuarem per accidens impediri posse, scilicet ex scandalo, vel infamia Religionis, quae si adesset (ut frequenter contingit ex resistentia Praelato facta, illius mandati contemptu) sustinenda esset clausura etiam cum periculo vitae: vti laius tradit Suar. t. 4. de Relig. tr. 8. lib. 1. cap. 9. n. 12. & 16.

12. Tertia difficultas est, quae sit legitima causa egressus; Quia in re Bonif. VIII. in dicto c. periculo de statu Regul. in 6. Vnde locutus est, eam solam legitimam assignans, si Monialis, laboret tanto, & tali morbo, quo cum absque graui Monialium periculo, vel scandalo commorari in monasterio

non poſſet. Mitius verò Conc. Trid. proceſſit legitimam cauſam arbitrio ordinarij relinquens, ſiquidem nullam diſtinguit in particulari, ſed eam dixit eſſe ſufficientem, quam Episcopopus legitimam eſſe probaverit ibi: niſi ex aliqua legitima cauſa ab Episcopo approbanda. At ne cuiuſlibet ordinarij arbitrio diſpenſatio legis ita grauis Monialibusque profeſſis neceſſaria relinqueretur Pius V. in ſua conſtitutione incipiente. *Decor. & honeſtati* cauſam legitimam eſſe expreſſit magnum incendium, infirmitatem lepræ, aut epidemiam, Subdens, ſub grauiſſimis poenis præter has non concedendam. Nomine magni incendij communiter Doctores intelligunt incendium, cui ſuccurri non poteſt abſque periculo pereundi Moniales, ſi intra clauſtra commorentur. Sub lepræ nomine venit infirmitas contagioſa, quæ eſt infectus à communi conſortio ſeparatur. Sub nomine epidemix non ſolum intelligitur morbus peſtifer maiorem partem ægrotorum interimens, ſed morbus, qui facile ad alios diſfunditur, etſi maiorem partem quos ferit, non interimit, quia eo ipſo laborans eo morbo nequit cum aliis abſque graui illorum periculo infectioſis communicare, qui eſt ſinis concedendi relaxationem clauſura, uti tradit Man. Rodrig. *quæſt. regul. l. 1. q. 49. art. 4. Sanch. li. 6. c. 15. n. 34. Suar. t. 4. de relig. tract. 8. li. 1. c. 9. n. 3. 13.* Dubium ergo eſt, an ex cauſa ſimili ſupradictis poſſit licentia concedi; Ratio dubitandi eſt, quia ſi ex aliis ſimilibus cauſis licentia concedenda eſt, fruſtra Pius V. has tres cauſas tantum expreſſit ſub dictione taxatiua ſtatuens extra illas nemini monialium licentiam eſſe exeundi, nec ulli præſtato licentiam concedere. Non igitur ex aliis cauſis licentia concedi poſſe; & ita tenet Addition. ad Nauarr. *lib. 3. conſil. tit. de Regularib. conſ. 70. in 2. edit.* Thomas Zerola *praxi episcop. p. 1. verbo monialis ad 16. quæſt. dub. 2. c. p. 2. verbo monialis ſine*, teſtanturque ſic deciuſum eſſe à ſacra congregatione. Cæterum omnino tenendum eſt, ad cauſas ſimiles diſpoſitionem Pij V. extendendam eſſe, quia illa non eſt extenſio formalis, ſed materialis. Satis enim apud doctores receptum eſt diſpoſitionem legis non ſolum fauorabilem, ſed odioſam ad cauſas ſimiles ſub ratione decidenti comprehendere, quia illa diſcreta non eſt extenſio, ſed incluſio. Quæ ratione eſt in Authent. *ut cum. de appellat. cognofcit. §. aliud quæque capitulum. c. leg. regia 8. tit. 7. part. 6.* enumerentur quatuor cauſæ, ob quas tantum exheredari filius poſſit, teſtatur communiter doctores apud Couartuu. *cap. Raynutius n. 16. de Teſtament. ad ſimiles expreſſis extendi.* Et eſt in *leg. ſin. Cod. de reuocand. donatiomb. ſtatuitur ob ſolas cauſas ibi expreſſas, reuocari donationem poſſe, affirmant communiter ſcribentes apud Molin. *lib. 1. de primogen. c. 9. n. 32.* ex cauſis ſimilibus eam reuocationem poſſe fieri, & eſt ob ſolum æs alienum poſſit prædia minorum diſtrahi *leg. ob æs alienum. Cod. de prædijs c. alijs reb. minor. At æque diſtrahi poteſt datus alijs cauſis ſimilibus, ut teſtatur ibi gloſſa, & quamuis in §. ſed eſt qui tit. de nuptijs collat. 4. tantum promotis ad ordines minores lecturis, & cautiſſime concedatur vxorem ducere, non obinde excluduntur Oſtiarij, & exorciſta, quia ſunt grauius omnino ſimiles expreſſis. Ergo in præſenti etiãſi Pontifex tres tantum cauſas legitimas egreſſus enumerauerit, ſi alix ſimiles, vel efficaciores apponantur, ex illis concedenda eſt. Non enim Pontifex illas tres cauſas, ut legitimas deciderit ob eſſe materiales, quod habent, ſed quia monaſterio, toti que communitati nociuæ ſunt. Ergo dato eodem nocumento in alijs materialiter diuerſis, ad ipſas eſt conſeſſio extendenda; & ita ſuſtinet Nauar. *comen. 4. nu. 48. de Regularib. Gutier. lib. 1. canon. quæſt. c. 14. n. 9. Azor. 1. p. lib. 13. c. 8. q. 1. ad ſinem Man. Rodrig. 1. 1. quæſt. regul. q. 49. art. 3. Zenedo collect. 31. ad ſext. decret. Sanch. alijs telatis lib. 6. ſum. 6. 15. n. 37. Auguſt. Barboſa 3. p. de poteſt. episcop. allegat. 102. n. 16. c. ſeqq. Suar. t. 4. de relig. tract. 8. lib. 1. c. 9. n. 3.***

Hinc deducitur; ſi bellum ingruat, & periculum ſit quod hoſtes monaſterium inuadant, honore monialium, & forſè ultra periclitentur, niſi exeant, dari ſufficientem cauſam egreſſus. At idem eſt ſi conuentus inundationis periculum habeat: quia ſunt cauſas incendio ſimiles, & tenent, Nauarr. Gutier. Zenedo. Azor. Suar. *loci alleg. Sanch. n. 44.*

14. Sed an ob morbum non alijs contagioſum, ſed tantum patienti periculoſum, & nociuum, quique indicatur interempturum monialem, ſi in monaſterio peſſeueret, vel ob æris intemperiem, vel ob tardium, quo ibi afficitur, vel ob penuriam rerum, & medicinarum ad recuperandam ſalutem, vel ob longam medicorum diſtantiã, ſeu abſentiam, vel ob alias cauſas: at ſi eſt monaſterio egrediarur, creditur à periculo liberandam, poſſit concedi egreſſus. Grauior eſt dubitatio. Communis ſententia negat hanc eſſe legitimam cauſam facultatis concedendo: ſic Gutier. *lib. 1. canon. quæſt. c. 14. n. 7. c. ſeqq. Zenedo collect. 31. ad ſextum decret. al. Manuel. quæſt. regul. l. 1. q. 49. art. 3. Thom. Zerola praxi episcop. 2. p. verbo monialis in ſine. Sanch. lib. 6. ſum. c. 15. n. 39. Barbol. 3. p. de poteſt. episcop. alleg. 102. n. 21. Layman. lib. 4. ſum. tract. 5. c. 12. num. 1. verſ. 3. Mouentur quia hæc cauſa non eſt ſimilis, ſed potius diſſimilis illis, quas*

Pius V. ut legitimam tantum expreſſit, illis enim Pontifex ead legitimam cauſas expreſſit, quæ non tam bonum ſpeciale ſingularium monialium, quam conuentus ſpectabant, ut conſtat ex aſſignatione magni incendij, infirmitatis lepræ, & epidemix, quæ toti conuentui detrimentum afferunt, ergo cauſa ſingulariter nociua ſimilis non eſt à Pontifice enumeratis; & proinde non eſt cenſenda legitima. Et confirmo, ſi quilibet ſingularis infirmitas periculoſa tantum obſeruanti clauſuram præberet cauſam legitimam egreſſus, ut quid Pontifex decedens cauſas legitimas, infirmitates contagioſas expreſſit, illius enim dicere poſſet quilibet infirmitatem, cui in monaſterio ſuccurri non poteſt, bene extra, eſſe legitimam cauſam egreſſus. Cum ergo id non dixerit, conſeſſit non eſſe cauſam legitimam. Neque videti debet obligari monialem ad peſſeuerandum in loco cum periculo vitæ, quia eſt obligatio non eſt à lege ipſi impoſita, ſed ab ipſa voluntate aſſumpta, cum profeſſionem emiſit; tunc enim ſe ſubdidit legi præcipienti ibidem manere, tamen ex illius loco habitacione periculum corporalis ſalutis imminet, ſicut enim religioſi veri ſubdantur ea in regione, & conuentu habitare, ubi præſtatur bono communi religionis iudicauerit expedire, eſt illi ſua cum periculo mortis, à fortiori obliganda ſunt moniales. Aliàs ſi præſtatur religioſis viris ſcientibus ætis intemperiem ſibi eſſe nociuam, tenetur facultatem inde exendi concedere, quem poſſet compellere ad habitandum in regionibus inſanſiſis; Periculum ergo, ſingulari bono communi, & religionis poſtponendum eſt, præcipue cum hoc periculum non ita clarum ſit, & manifeſtum, ſed ſæpè id ſibi præſequeri moniales audivit exendi, & medici voluntate ei placendi in non ſeue clauſura, religionis & honeſtatis detrimentum. Expedire ergo hoc oſtium autoritate Pij V. communi ſententia firmata præcludi.

15. Nilominus eſt ſupradicta ſententia omnino tenenda eſt, & conſulenda; at contraria probabilitate non caret, ſcilicet ob infirmitatem patienti tantum nociuam, cuius remedium egreſſus monaſterij ſperatur, intra verò deſperatur, licentiam exendi concedi poſſe, tenet eam piſſimus, & doctiſſimus Nauarr. *com. 4. de regul. n. 49. Suar. t. 4. de relig. tr. 8. lib. 1. c. 9. n. 9.* Mouentur triplici fundamento. Primo: quia legatorum humanus nunquam obligat, nec videtur obligare poſſe, ne fugias mortem etiam ſuppoſita voluntaria obligatione ſtatui aſſumpti, niſi in ea fuga bonum commune maxime periclitetur, ut contingit in bello, & in exemplo adducto de religioſis commorantibus in regione infeſta, qui ſi ſibi compelli non poſſent habitare, conuentus diſſolueretur, ex egreſſu vnus, vel alterius monialis in firmam, cuius ſalus ſperatur extra clauſtra, intra verò deſperatur, non videtur bonum commune caſtratis, & religionis periclitari. Ergo non eſt cenſendus Pontifex ſuo præcepto ad clauſuram in hoc caſu obligare voluiſſe. Secundo: quia ſatis probabiliter dici poteſt Pontificem hunc cauſam infirmitatis ita frequentis omiſſe expiſtimando cauſam infirmitatis contagioſæ, quia exiſtimauit eſſe moralem, impoſſibile dari cauſam, in quo extra clauſtra ſperatur ſalutem, deſperetur intra. Ergo ſi de factis cauſis datur lex Pontificia, potest falſa præſumptio fundata, eo caſu non obligabit. Tertio, quia is caſus non videtur diſſimilis illis, quos Pontifex ut legitimas expreſſit, ſed potius ſub illis conuenus. Non enim Pontifex ſolan cauſam publicam, & toti conuentui nociuam ſpectaſſe videtur, ſed etiam ſingularem ſingulis monialibus periculoſam, quod exemplo incidij probat Suar. *lib. 1. c. 9. n. 11.* Si enim fingeremus incendium talis conditionis eſſe, ut vnus, vel altera monialis periclitaretur, niſi extirperetur, quibus abſque periculo manentibus, cui dubium eſt poteſt illas moniales periclitantes cauſam legitimam habere egreſſus? Ergo ex paritate rationis, quoties vel in obſeruanda clauſura, ceſſet verò extra illam, legitima erit cauſa egreſſus. Confirmari poteſt exemplo mortis violentæ, quam ſi monialis fugere non poſſet, niſi eſt monaſterio egrediretur, poſſet vique egredi, ut ipſemet Sanch. & Barb. admittunt, & tamen is caſus ſolum patienti eſt nociuus, non alius; ergo cauſa non publica ſed ſingularis, ſinguliſque periculoſa legitima eſt egreſſus. Neque inde ſit, poſſe monidem ſe inſulam inconſulto præſtato exire, ſicuti poteſt in caſu incendij, quia incendium non parit moram, bene tamen infirmitas.

16. Deinde dubitare poteſt, an ſit legitima cauſa egreſſus, ſi monialis exeat ad fundacionem alicuius monaſterij, vel ad regimen illius? Videtur enim non eſſe ſufficientem, quia hæc cauſa non eſt ex enumeratis à Pio V. cum non ſit incendium, neque infirmitas contagioſa, neque etiam eſt ſimilis illis, cum nullam damnus ex omiſſione illius exitus religioni proueniat; neque in temporalibus, neque in ſpirituſibus; tamen ceſſet incrementum, quod ſperari poterat. Ob lucrum verò acquirendum non videtur monialem e conuentu exire poſſe. Cæterum omnino tenendum eſt legitimam cauſam egreſſus eſſe ad regendum monaſterium, ſic docuit Nauarr. *com. 4. de Regularib. bonum lib. 1. c. 3. conſil. tit. de Regularib. conſil. 4.*

DE
ASTRA
PALATIUM
IIII

aliis de statu Monach. *conf. lib. 1. canon. quest. 1. cap. 14. n. 10. & 11. Man. Rodrig. tom. 1. quæst. regul. quest. 49. art. 5. Sanch. lib. 6. c. 15. n. 45. & segg. Barbol. 3. de potest. p. 1. alleg. 102. n. 15. Suar. tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 1. cap. 9. n. 11. Ratio ea est; quia hæc causa non comprehendatur sub enumeratis à Pio V. comprehenduntur tamen sub non exclusis ab illo: non enim illa dictione taxativa, & exclusiva generali censetur exclusisse causam specialiter à iure concessam. Quia genus non derogat speciem neque vniuersale singulare, tamen hoc præcedat: At à Trid. *sess. 25. c. 7. de Regularib.* concessus est transitus ex vno monasterio ad aliud ob illius gubernationem. Ergo hæc concessio à Pio V. non censetur derogata.*

Hinc fit, per æquiparationem idem esse dicendum de monasterij fundatione, cum ex illo egressu & bonum temporale & spirituale religioni proveniat, si que fundatio quondam regimen religioni valde necessarium; & tradit Nauarr. *dicto conf. 48. de Regular. aliis de statu monach. & Rodrig. dict. 9. 49. art. 5. Sanch. n. 47. Suar. cap. 9. n. 13. Barbol. num. 21.*

17. Ob supradictam rationem est causa legitima egressus, si pro iuramento fidelitatis præstandi alicui principi in recognitionem feudi, quod monasterium habet debeat Abbatissa, egressi; quia in *cap. periculofo §. verum*, hæc causa egressus iudicatur legitima, neque Pius V. qui Bonifac. constitutionem innouauit hæc causam à Bonifac. expressam censendam esse repellere. Item est legitima causa, si opus sit monasterium ex vno loco in aliud transferri; quia in *Trid. sess. 25. c. 5. de Regul. hæc causa approbata est, neque præsumi potest à Pio V. reuocari, atque ita docent Man. Rodrig. tom. 1. qq. reg. 9. 49. art. 5. corollari. 4. Sanch. lib. 6. sum. c. 15. n. 43. Suar. 1. 4. de relig. tract. 8. lib. 1. c. 9. n. 13. At idem est, si necesse sit, moniale alio monasterio recludi ad penitentiam faciendam; quia in *cap. quoniam de Simonia*. hæc causa, vt legitima approbatur; quam Pius V. non est censendus derogare: sic Sanch. n. 47. Suar. n. 13. sub qua causa vtrouero omnino simili comprehenditur egressus necessarius, vt monialis corrigatur; contingere enim potest ob penitentiam cognatorum, vel ob aliam causam ibi commodè corrigi non posse: poterit ergo tunc ex illo monasterio exire, præcipue cum hic exitus, sicut & exitus ad faciendam penitentiam non tam sit voluntarius, quam necessarius, bonumque commune in eis spectetur, tum vt alix moniales timeant, tum ne in malo exemplo minus puniat, & correctæ perueniant, & ita fultinet Man. Rodrig. *dicta 9. 49. art. 5. coroll. 2. Nauarr. dicto conf. 48. de Regul. aliis de statu Monach. Sanch. cap. 15. n. 47. Suar. tom. 4. tract. 8. lib. 1. cap. 9. num. 13.**

18. An vero sit causa sufficiens egressus ad aliud monasterium, si in eo, in quo monialis existit ob æris intemperiem, vel alimentorum qualitatem continua laborat infirmitate, quam sperat medendam loci mutatione; quamuis hæc causa insufficientis iudicetur pro egressu monasterij, vt in seculo commoretur. Videtur enim esse sufficientem, quia illa non tam est egressus à clausura, quam illius mutatio. Neque censendus est Pius V. & Trid. clausuræ mutationem interdixisse, sed tantum illius desertionem: sic *Gurierr. lib. 2. canon. qq. c. 14. n. 10. probat posse monialem ex vno monasterio in aliud transferri, vt sic Abbatissa. Sed non placet hæc sententia; quia esto ille egressus sit clausuræ mutatio, est tamen illa mutatio vera præcedentis clausuræ egressus, & desertio. Ergo negatio ob causam singularem, & propriam vnius monialis posse clausuram deserre, afferendum omnino est ob supradictam causam nõ posse monialem ex vno monasterio in aliud transferri. Alias sit verum esset solam clausuræ absolutam desertionem, non illius mutationem prohiberi, liceret moniali egredi per vnam monasterij portam, vt statim sine vlla mora per aliam ingrederetur præcipue, si aliquo honesto sine ducatur, quod est à veritate omnino alienum, & ita fultinet Suar. 1. 4. de relig. tract. 8. lib. 1. c. 9. n. 5. & 6.*

19. Illud vero est omnino aduertendum, cessante causa, ob quam moniali egressus permissus est, debere illico redire ad clausuram vt expresse decidit Text. in *cap. periculofo, de statu Monach. in 6. & Pius V. in constitut. incipienti: Decorum & honestati*. Sed hoc non est ita metaphysicè intelligendum, vt quolibet mora in statu peccati monialem constituar; debet enim esse ita diuturna, vt per se appareat in fraudem legis fieri, qualis non censetur detentio vnius vel alterius diei: sic Man. Rodrig. *tom. 1. quæst. regul. 47. art. 11. Sanch. lib. 5. sum. cap. 15. n. 50. vbi n. 61. optime infero monialem è monasterio exeuntem causa fundationis, correctionis, vel gubernationis alicuius monasterij, esto obligata sit via recta tendere; si tamen aliquantulum demoretur, vel à via recta intra octo, vel nouem leucas discedat causa iudicanda cognata, amica, vel imaginis, non violare clausuram; quia est breuis detentio, & moraliter necessaria, spectato communi stylo iter agentium, iuxta quem præceptum clausuræ mensurandum est.*

20. Quarta difficultas est de penis impostis, tum illicitè egredientibus; tum comitantibus; vel aliquo modo ad egressum cooperantibus. Pro iis actionibus Bonifac. VIII. in *dicto cap. periculofo*, nullam penam tulit, neque item Trid. solum aduersus magistratus seculares negantes Episcopos

Ferd. à Castro Sum. Mor. Pars III.

auxilium ad clausuram instaurandam statuit excommunicationem ipso facto. At Pius V. in dicta constitut. quæ incipit *Decorum & honestati* penam excommunicationis reservatæ imponit aduersus egredientes, seu licentiam egressus quomodocumque concedentes, aliter quam in constitut. permissum est. Item aduersus comitantibus, ac illarum receptatrices personas, siue laicas, aut seculares, vel Ecclesiasticas, consanguineas, vel non. Insuperque aduersus egressas, & superiores licentias concedentes fert Pontifex priuationem, dignitatum, officiorum, & administrationum, quæ eo tempore obtinent, redditque inhabiles ad ea, & ad alia in posterum obtinenda. Ex dictis punct. præced. constat nomine dignitatum, officiorum, & administrationum, quibus egressa, & superiores licentias concedentes priuantur, intelligi dignitates, officia, & administrationes superioritatem, & quasi iurisdictionem habentia. Item ex eodem punct. constat ad hæc penam incurrendam iudicis sententiam saltem declaratoriam criminis, quamuis non declaratoriam penam, exigi.

21. Quocirca explicandum restat, quas personas excommunicatio, & priuatio officiorum, & inhabilitas quæ ad illa afficiant? Et primo dubitatur; an afficiant moniale legitimum titulo egressam, sed iniquè extra clausuram commorantem; eo quod cessauerit causa, ob quam egressus concessus fuit? Negat Sanch. lib. 6. sum. cap. 15. n. 70. Mouetur, quia Pontifex has penas indixit egredientibus aliter quam ipse disposuerit, at hæc monialis non aliter egressa est, esto aliter post egressum commoretur, ergo hæc penæ illam non comprehendunt. Nichilominus oppositum verius censet. Nam Pontifex has penas indixit monialibus egredientibus aliter quam ipse disposuerit, sed ipse disposuit, vt non nisi ex causa incendij, infirmitatis, lepræ, & epidemix ab Episcopo cognita, & in scriptis approbata è monasterio exirent, neque extra illa nisi ad necessarium tempus starent: ergo stans vltra necessarium tempus extra monasterium, non egreditur à monasterio qualiter Pontifex præscripsit, si quidem non exequitur illam conditionem, vt solum durante necessitate foras existeret. Deinde monialis, quæ extra monasteria vagatur, proprie dicitur à monasterio egrediens, quia ad hanc denominationem non est spectandus primus egressus Physicus, sufficit moralis, & continuatus. Adde Pontificem imponentem priuationis, & inhabilitatis penam non vsum fuisse verbo egredientes, sed egressas, vt tacite insinuat illis verbis idem significari. At constat monialem egressam, & vltra tempus necessarium in seculo commorantem violare Pontificum statutum. Ergo afficitur illius penis: hæc enim non videtur imposita egredientibus vtrouero, sed egredientibus, si vltra tempus necessarium in seculo commorentur; si quidem verbum illud (*vt præfertur*) ad omnia antecedentia referendum est; at immediatè antecessit, ne egrediens vltra tempus necessarium extra monasterium existeret. Ergo hæc penæ comprehendunt: & ita docet Llamas in *methodo curat. in append. §. 10.*

22. Secundo dubitatur; an hæc excommunicatio, & officiorum, dignitatum, & administrationum priuatio afficiat Episcopos comitantes monialem, vel iniquè licentiã concedentes, (quæ approbantes) Ratio dubitandi est; quia textus apponendo penas expresse mentionem Episcoporum non fecit, sed solum generaliter dixit, excommunicationi subiaceret comitantes iniquè egressam, vel illam receptantes, licentiãque exeundi aliter quam præfertur cõcedentes, & infra, tam egressas, quam præfidentes, & alios superiores prædictos eis licentiã huiusmodi concedentes dignitatibus, officiis, & administrationibus per eas, & per eos tunc obtinentes, priuat, & illos ad obtenta, & ad alia in posterum obtinenda inhabiles decernit. Quæ omnia de regularibus prælati, alique ordinariis videntur tantum intelligenda, non de Episcopis, quorum expressa mentio facta non est: præcipue cum in *cap. quia periculofo, de sent. excomm. in 6. decimum* sit nulla suspensio episcopos ligari, nisi illorum fiat expressa mentio: hæc autem priuatio, & inhabilitas dignitatum, & c. est quædam suspensio. Ergo saltè hæc penæ episcopis non contrahunt. At verius censet episcopos his penis comprehendendi, sic docuit Sanch. lib. 6. c. 15. n. 75. Et de pena excommunicationis certum reputo, si forte monialem iniquè egressam comiteretur, vel recipiat, aut licentiã absque causa legitima cõcedat: quia à pena excommunicationis ob supradictas actiones imposita non possunt eximi episcopi; eo quod illorum non fuerit expressa mentio facta; quia ad eam penam incurrendam ea mentio necessaria non est, vt colligitur ex *d. c. quia periculofo, de sent. excomm. in 6. De pena priuationis, & inhabilitatis non est ita certum ob ea quæ dicuntur in ratione dubitandi. Vt verius existimo eam penam episcopum iniquè licentiã concedentem incurriere. Tum quia hæc priuatio, & inhabilitas non est suspensio quæ sit cõsura, & in *c. quia periculofo* de suspensionis censura videtur Pontifex locutus. Tum & præcipue, quia expresse episcopi mentio facta est; si quidem dixit textus episcopi, & regularis prælati esse hæc licentiã cõcedere, & postea subdidit, priuationis penam aduersus superiores prædictos eis licentiã huiusmodi cõcedentes. Debent ergo hæc verba intelligi*

T 3 de

de ſuperioribus, de quibus immediatè antea dixerat, at hi erant epiſcopi, & regulares prælati, ergo omnes ij his pœnis comprehenduntur.

23. Tertio dubitatur, qui comitatus, & receptio neceſſarij ſint, ut comitantes, & recipientes moniales iniquè egreſſam cenſuram excommunicationis incurrant? Breuiter reſpondeo, debere eſſe comitatum, vel receptionem, quæ eum egreſſum, vel illius perſeuerantiam foueat, aliàs non eſt formalis comitatus, vel receptio monialis è monaſterio egreſſæ: ſic Man. Rodrig. tom. 1. queſt. regul. queſt. 49. art. vlt. Sanchez lib. 6. ſum. cap. 15. num. 72.

24. Aduertendum tamen eſt ad incurrendum ſupradictas pœnas egreſſum à clauſura completum requiri, quod ſufficit etiam ſi ad breuiſſimum tempus fiat. Secus verò ſi egreſſus incompletus eſſet, qualem cenſeo ſi extra limen clauſuræ non totum corpus, ſed partem haberes. Sanchez lib. 6. ſum. cap. 15. num. 6. 8. & 68. & cap. 16. num. 70. Barboſa 3. part. de poteſt. epiſc. alleg. 102. num. 30.

PUNCTVM X.

Qualiter ingreſſus in monaſteria monialium ſit prohibitus.

Conſtat in monaſteria monialium ingreſſum prohibitum eſſe à Bonifac. VIII. in cap. periculoſo de ſtatu Regular. in 6. ibi. Nulli aliquatenus inhonèſtæ perſonæ, nec etiam honèſtæ (niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius ad quem perſonerit ſpeciali licentia) ingreſſus, vel acceſſus pateat ad caſdem moniales. Quod decretum quoad ingreſſum confirmauit Trid. in dicta excommunicationis pœna, ibi, ingreſſi intra monaſterij nemini liceat cuiuſcumque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit ſine epiſcopi, aut ſuperioris licentia in ſcriptis obſerta ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda. Dare autem tantum epiſcopus, vel ſuperior licentiam debet in caſibus neceſſariis. Pius vero V. & Greg. XIII. & Sixtus V. varias conſtitutiones nouis pœnis auctas in fauorem huius clauſuræ ediderunt: ſed hæc non tam prohibent ingreſſum, quam ingreſſum prætextu facultatis conceſſæ, & reuocatæ, de quarum intellectu inſta aliquid attingemus. Vt igitur hæc prohibitio clariùs innoſceat, examinandum ſigillatim eſt. Primo, quæ ſint perſonæ ſub hæc prohibitionem comprehenſæ. Secundo, qui poſſint licentiam dare ad ingreſſum, & qualiter hæc licentia concedenda eſt. Tertio, quæ cauſa neceſſaria ſit, & ſufficiat ad prædictam licentiam concedendam. Quarto, quæ pœnæ impoſitæ ſint tum ingredientibus, tum admittentibus, tum licentiam concedentibus aliter quam à iure permittitur.

§. I.

Quæ ſint perſonæ, quibus ingreſſus in monaſteria Monialium interdictus eſt.

S V M M A R I V M.

1. Omnibus cuiuſcumque conditionis excepto Rege, Regina, &c. prohibetur.
2. Non prohibetur infantibus.
3. Prohibetur perpetuo amentibus.
4. Quid dicendum de Monialibus licitè egreſſis; Proponitur ſententia Llamas & Sanch. Rariùs eſt in nullum monaſterium ingreſſi poſſe.

1. Conſtat ex cap. periculoſo de ſtatu Regular. in 6. & ex Trident. dicto cap. 5. ſeſſ. 25. interdictum eſſe in monaſteria monialium ingreſſum omnibus cuiuſcumque ætatis, & conditionis ſine tam viris, quam feminis, tam laicis, quam clericis, tam ſæcularibus, quam regularibus, ac etiam epiſcopis, ut tenet Nauarr. com. 4. de Regularib. num. 39. Gratian. diſceptat. forenſ. cap. 393. num. 5. & 20. Suar. tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 1. cap. 1. in prin. Solum Reges, Regina, eorumque filij, & nepotes tacitè excipiuntur. Hi enim non cenſentur ſub generalibus verbis comprehenſi ob eorum regalem conditionem, ſed opus eſt illorum expreſſa mentione. Sanch. lib. 6. ſum. cap. 16. num. 3. & cap. 17. num. 5. Quocirca de triplici perſonarum genere eſt aliquis difficultas; an ſit eis ingreſſus interdictus, nempe de infantibus, de amentibus, & de Monialibus ob neceſſariam cauſam à monaſterio egreſſi.

2. Quod attinet ad infantes, qui uſum rationis non attigerunt, manifeſtum eſt hæc prohibitionem non teneri; quia ipſi nullius præcepti capaces ſunt. Ex quo ſit neque moniales prohibitas eſſe illos admittere. Quia prohibitio monialibus facta eſt acceſſoria prohibitioni ingredientium, ut ma-

niſteſtè colligitur ex Trident. dicente, nemini liceat intraſſa monaſterij ingreſſi. Cum ergo hi infantes nulla ingreſſus teneantur prohibitionem, neque moniales teneantur illos non admittere: ſic Nauarr. com. 4. de Regularib. num. 59. & in ſum. cap. 28. addit. 2. ad num. 143. cap. 25. Azor. tom. 1. inſtit. mor. lib. 3. cap. 8. queſt. 5. Man. Rodrig. queſt. regul. tom. 1. queſt. 46. art. 1. Sanch. lib. 6. ſum. cap. 16. num. 5. Barboſa 3. part. de poteſt. epiſc. alleg. 102. num. 14. Suar. tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 1. cap. 10. num. 2. & alij apud ipſos.

3. De perpetuo amentibus grauior eſt dubitatio; nam cum ipſi altrinſi non poſſint præcepto obſeruandi monialium clauſuram; eo quòd vii rationis careant; neque moniales videntur obligatè illos non admittere; ſicuti de infantibus diximus. Verum omnino tenendum eſt hos amentes excludendos eſſe, grauiorque peccatores qui illos in monaſteria monialium introducunt, vel admittunt. Nam ipſi ſicut ebrij, & dormientes hæc obligatione ligati ſunt, tameti ob defectum rationis ab illius obſeruatione excuſentur: quam excuſationem habere non poſſunt eos liberè introducentes, & admittentes; ſicuti non haberent, ſi ebrios, & dormientes introducerent. Et fortè ea de cauſa in cap. periculoſo ſub verbo paſſiuo dictum eſt. Nulli inhonèſtæ, vel honèſtæ perſonæ ingreſſus pateat; ut ſic non tantum liberè ingredientibus, ſed permittentes ingreſſum comprehenderent, & manifeſtum eſt ſub perſona honèſtæ, vel inhonèſtæ hos amentes intelligi, qui à monaſteria perturbare poſſunt, & vanis locutionibus ad malum pronocare, & ita tenet Nauarr. comment. 4. de Regul. num. 59. Sanch. lib. 6. cap. 16. num. 8. Man. Rodrig. queſt. regul. queſt. 46. art. 1. Barboſa alleg. 102. num. 32. ſine Suar. tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 1. cap. 10. & num. 3.

4. Tertio dubitari poteſt de monialibus licitè è monaſterio egreſſis; an liceat monaſteria ingreſſi: Et quidem ingreſſi in proprium monaſterium, in quo clauſuram profeſſæ ſunt, nemini poteſt eſſe dubium licitum omnino eſſe: ſi quidem ſolum pro neceſſitate vigente, & licentia in ſcriptis obſerta permiſſum monialibus eſt extra illud manere; ac poſſe in alienum monaſterium ingreſſi ſive ſit eiudem ordinis, & habitus ſive diuerſi difficultate non caret, eo quòd ſit ingreſſus in monaſterium abſque licentia. Llamas in methodo curæ. in append. §. 11. in fine exiſtimat monialem, & vanis locutionibus ad malum pronocare, & ita tenet Nauarr. comment. 4. de Regul. num. 59. Sanch. lib. 6. cap. 16. num. 8. Man. Rodrig. queſt. regul. queſt. 46. art. 1. Barboſa alleg. 102. num. 32. ſine Suar. tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 1. cap. 10. & num. 3.

5. Licentiam admitti comparatione monaſterij eiudem Ordinis, & habitus, ſecus diuerſi. Mouetur; quia comparatione monaſterij eiudem Ordinis ceſſat prohibitio, quæ eſt, ne extranea illuc ingrediat; ac monialis eiudem ordinis, & habitus non eſt extranea à conuentu, ſed moraliter propria illius. Ergo ingreſſi poteſt ſive cauſa hoſpitij, ſive gratia animi recreandi, aut inuiſendi moniales. Quæ ratio non procedit in monaſterio diuerſi ordinis, ac proinde in illud abſque licentia ingreſſi non debet. Hæc autem licentia (inquirit Sanch.) concedi poteſt, ſi eo in loco non ſit aliquid hoſpitium, in quo commodè noctem ducere poſſet; quia religioſa charitas, honèſtasque monialis ſufficientem cauſam præbent illius licentiæ concedendæ.

Sed hæc Sanch. diſtinctio mihi non probatur; nam eſto monaſterium ſit eiudem ordinis, & habitus, cuius eſt monialis illuc ingrediens; non inde ſit, monialem alibi profeſſam, & alterius monaſterij clauſuræ obligatam eſſe propriam illius. Aliàs omnes moniales eiudem ordinis, & habitus poſſent pro libito quælibet monaſteria ſue religionis ingreſſi, cum ſint ſub eadem clauſura, quod eſt omnino falſum. Quocirca verius exiſtimo ſive monaſterium ſit eiudem ordinis, ſive diuerſi non poſſe monialem illuc ingreſſi abſque ſuperioris illius licentia; quia cum non ſit illius monaſterij, ſed alterius, comprehenditur ſub prohibitionem concilij interdicentis omnibus, qui illius monaſterij non ſunt, ingreſſum in illud. Supradictamque licentiam exiſtimo dari poſſe, ſi eo in loco non adit hoſpitium, quo commodè noctem ducere poſſet; quia eo caſu honèſtati monialis, & decenti religioſi habitus conſulitur; ac proinde cenſeri debet legitima cauſa licentiam concedendi. Secus vero ſi monialis cauſa recuperandæ ſalutis in aliquo oppido exiſtente, velleque cauſa animi recreandi, vel monialis inuiſendi monaſterium ingreſſi, cenſerem vique cauſam legitimam non eſſe ingreſſus quia non eſt neceſſaria.